

27.09.2019

Sisäministeriö
kirjaamo@intermin.fi

ASIA: Pelastustoimen onnettomuuksien ehkäisyn toimintaohjelmaluonnos

Invalidiliitto kiittää Sisäministeriötä pelastustoimen onnettomuuksien ehkäisyn toimintaohjelmaluonnosta koskevasta lausuntopyynnöstä.

Invalidiliitto ry on fyysisesti vammaisten ihmisten valtakunnallinen vaikuttamisen ja palvelutoiminnan monialajärjestö. Liitto edistää ja kehittää fyysisesti vammaisten ja toimintaesteisten henkilöiden mahdollisuuksia osallistua, liikkua ja elää täysipainoista elämää. Edustamme 146 jäsenyhdistyksemme kautta 30 000 fyysisesti vammaista ja toimintaesteistä suomalaista.

Invalidiliitto keskittyy lausunnossaan toimintaohjelmasta kolmeen erityisalueeseen:

- **vammaisten ihmisten yleinen huomioiminen onnettomuuksien ehkäisyssä**
- **esteettömyyden merkitys onnettomuuksien ehkäisyssä**
- **sidosryhmien yhteistyön merkitys vammaisten ihmisten turvallisuuden lisäämisessä**

Invalidiliitto näkee perusteltuna toimintaohjelman mission ”Turvallinen ja onnettomuuksista vapaa arki 2025.” Pidämme tärkeänä toimintaohjelman painopistettä onnettomuuksien ennaltaehkäisyssä.

Eri tavoin vammaisten ihmisten huomioiminen osana onnettomuuksien ehkäisyä edellyttää tietoa eri vammaryhmien tarpeista ja toimintamahdollisuuksista. Valtaosa kansalaisista on jossain elämänsä vaiheessa osittain toimintakyvyltään rajoittuneita. Toisaalta laskentatavasta riippuen on arvioitu, että väestöstä n. 13% on jonkin asteinen vamma tai toimintarajoite. Nämä seikat huomioiden näemme, että toimintaohjelmaluonnos ei riittävällä tavalla kiinnitä huomiota eri tavoin toimintakyvyltään rajoittuneiden kansalaisten tilaan onnettomuuksien ennalta ehkäisyssä. Tarkastelukulma tästä jää hyvin ohueksi ja joiltain osin yksittäisten kategoristen ryhmien mainitsemiseen, kuten esim. kotipalvelun asiakkaat, aistivammaiset tai kehitysvammaiset, joiden ulkopuolelle jää tosiasiaa laaja kirjo eri tavoin toimintarajoitteisia henkilöitä.

Toimintaohjelmaluonnoksen perusteella jää epäselväksi, miten vammaisten ihmisten erilaiset tilanteet on tosiasiaa huomioitu toimintaohjelman luonnoksessa. Erityishuomiota on syytä kiinnittää vammaisten ihmisten erilaisiin asumismuotoihin. Pääosa vammaisista ihmisistä asuu omissa kodeissaan, yksin tai perheensä kanssa.

ASiantuntijalausunto

27.09.2019

Tukipalvelut ja niiden intensiteetti vaihtelevat suuresti. Tukipalvelut eivät välttämättä tarkoita pelkästään kotipalveluita. Valtaosa toimintarajoitteisista ihmisistä saa palvelua satunnaisesti, ei välttämättä edes viikoittain. Myös he, jotka saavat päivittäin tukipalveluita joutuvat useimmiten olemaan suurimman osan vuorokaudesta ilman tukipalvelua. Yksinolo kohdistuu erityisesti yö- ja viikonloppu- ja pyhäaikaan, jolloin turvattomuuden tunne voi lisääntyä. Lisäksi kyky toimia itsenäisesti onnettomuustilanteissa voi olla vähäinen tai sitä ei ole lainkaan.

Yleinen asumispoliittinen tavoite on, että vammaisten ihmisten laitosasuminen vähentyy merkittävästi ja itsenäistä kotona asumista tai kodinomaisia asumismahdollisuuksia painotetaan aiempaa vahvemmin. Tämä tarkoittaa, että vammaisten ihmisten asumisen turvallisuuteen liittyvät sidosryhmät kotihoidon, sosiaalitoimen ja sosiaalialan palveluntuottajien ohella ovat myös esimerkiksi asunto-osakeyhtiöt, kuntien asuntotoimet, ARA ja muut toimijat.

Esteettömyys ja saavutettavuus lisäävät jokaisen kansalaisen turvallisuutta ja toimintakyvyiltään rajoittuneille tämä on edellytys yhdenvertaisen turvallisuuden ja onnettomuuksien ehkäisyssä. Esteettömyyden ja turvallisuuden edistäminen asumisessa niin yksityiskodeissa kuin erilaisille asumisen tukea tarvitseville ihmisille tarkoitetuissa asumisyksiköissä on siis merkityksellistä. Invalidiliitto pitää hyvänä taulukkoliitteen mukaista turvallisuusvälineiden käytön varmistamista, joskin palovaroittimen hälytyksen aistimisen ohella korostuu ja konkretisoituu kysymys, kuinka omassa ympäristössään tulee toimia hälytyksen tultua? Pelastautuminen ja toiminta vaaratilanteessa ei voi liikaa nojata ihmisten toimintakykyyn ja suoriutumiskykyyn. Täältäkin osin toimintaohjelman keskittyminen onnettomuuksien ehkäisyyn on erityisen tarkoituksenmukaista.

Kohderyhmien tunnistaminen ja profilointi kytkeytynee ohjelmassa myös aistirajoitteisten ohella eri tavoin vammaisten ihmisten tavoittamiseen; eri tasoiset fyysiset toimintakyvyn rajoitteet, psyykkiset toimintakyvyn rajoitteet tai kognitiiviset toimintakyvyn rajoitteet. Invalidiliitto näkee, että eritavoin toimintarajoitteisten henkilöiden huomioiminen tulee varmistaa pelastussuunnitelmissa ja niiden laatimisedellytyksissä.

Taulukossa huomioitu digitalisaation hyödyntäminen esteettömyyden edistämisessä ja etäpalveluiden kehittämisessä on kannatettavaa. Keskeinen huoli liittyy siihen, että pystytäänkö tosiasiallisesti vastaamaan digitalisaation edellyttämiin riittäviin valmiuksiin hyödyntää sitä.

Esteettömyyden edistäminen on keskeinen osa onnettomuuksien ehkäisyä. Invalidiliitto pitää ansiokkaana, että toimintaohjelmassa tämä huomioidaan poikkihallinnollisesti vastuuttaen (esim. kaavoitus, liikenne). Sektorirajat ylittävä toiminta eri hallinnonaloilla on välttämätöntä ja nyt laadittu toimintaohjelma luo uskoa, että tämä yhteistyö on voitu toteuttaa aidosti.

Toimintaohjelman teot ovat sovellettavissa kaikkiin ihmisiin huomioiden eri väestöryhmien

[Invalidiliitto ry / Invalidförbundet rf // Finnish association of people with physical disabilities](#)
Mannerheimintie 107 / Mannerheimvägen 107, FIN-00280 Helsinki / Helsingfors, Finland
puh. / tel. +358 9 613191, faksi / telefax +358 9 146 1443, www.invalidiliitto.fi



ASiantuntijalausunto

27.09.2019

turvallisuusosaamisen lisääminen ja pelastustoimen palvelujen kehittäminen. Toimintaohjelman laajuus ja syvyys tukee konkreettiseen toimintaan siirtymistä. Toiminnan jakautuminen pelastustoimen ja sidosryhmien kanssa tukee toteutuksen painoarvoa joskin luo haasteita sidosryhmien aktiivisuuden varmistamiseen.

Toimivana sidosryhmätyön laaja-alaisuus vahvistaa turvallisuusviestintää ja –osaamista. Toivomme, että tämä toimintaohjelma leviää laajasti ruohonjuuritasolle kaikenlaisten kansalaisjärjestöjen toimesta. On kaikkien etu, että onnettomuuksien ehkäisyn toimintamallit ovat laajasti ihmisten tiedossa.

INVALIDILIITTO RY

Helsingissä 27. syyskuuta 2019

Petri Pohjonen
pääjohtaja

Laura Andersson
yhteiskuntasuhdejohtaja

Lisätietoja: Riitta Saksanen, sosiaali- ja terveystieteiden asiantuntija
riitta.saksanen@invalidiliitto.fi